

El proveïment de carn a la vila de Berga

(1712-1722)

JAUME SERRA I CROUS - NÚRIA VILADÉS I TORRADAS

El present article és fruit de l'elaboració d'un treball realitzat a principis de 1990, el tema del qual és sobre un dels aspectes menys tractats en la historiografia: el proveïment de carn a una població.

Un dels motius principals per elegir aquest tema va ser la curiositat, la qual se'ns desvetllà quan remenàvem diferents llibres i documents a l'Arxiu d'Història Municipal de Berga, on vam trobar-hi un apartat que parlava del proveïments. Aquesta troballa ens conduí a cercar informació sobre la qüestió i a descobrir que sobre el tema hi havia molt poca cosa, exceptuant algun treball referit a Barcelona ciutat (1). Aquesta mancança d'estudis ens va engrèscar, encara més, a dur a terme la nostra tasca d'investigació.

El període que vam treballar, però, és tan sols una part de l'extens material documental que sobre el tema hi ha recollit a l'Arxiu de Berga. La raó per triar aquesta etapa, de 1712 a 1722, va ser perquè representa un període atraient i interessant des d'un punt de vista històric, ja que abasta el final de la guerra de Successió (1702-1714) i l'època de postguerra.

Situació general de l'època

El 1712 Catalunya estava immersa en la guerra de Successió, la qual va dividir els pobles i les ciutats del país entre partidaris de Felip V, els felipistes o botiflers, i els partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria, o austracistes.

Berga va ser una vila on predominaren els felipistes, malgrat que, també, hi havia un important bàndol austracista

que oferí una gran resistència als partidaris del Borbó; així, durant alguns petits períodes, Berga va restar sota el domini de les forces lleials a l'arxiduc Carles d'Àustria (2). Un cop acabada la guerra, Berga fou recompensada per la seva lleialtat envers Felip V amb tot un se-

guit de mercès, com ara: l'exempció a perpetuïtat de donar quintes i de pagar les despeses de defensa de la vila, i el dret a poder anar armats (3).

A partir d'aleshores, es produeix, al llarg de tot el segle, un creixement demogràfic i econòmic afavorit per l'estabilitat política, que es va imposar un cop apagats els darrers redutes de resistència antiborbònica (4).

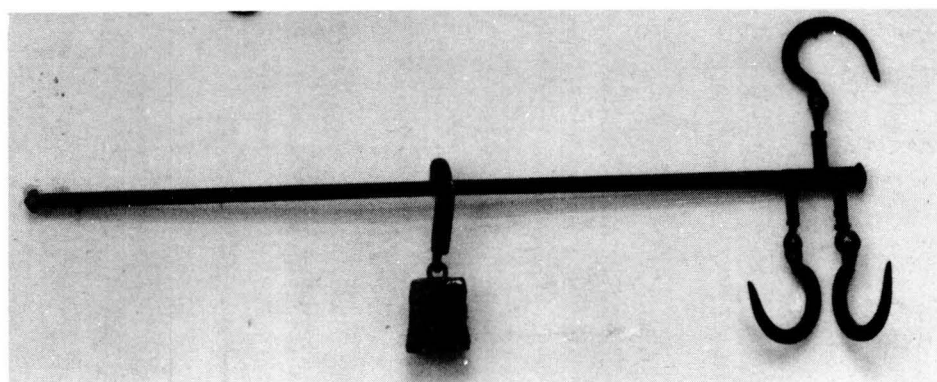
Els proveïments a Berga

Es tenen dades que confirmen que, a l'Època Moderna, els ajuntaments de viles o ciutats de certa importància vetllaven pel subministrament de tot un conjunt de productes destinats a proveir les necessitats de la població: blat i carn, principalment. Aquest servei assegurava que els habitants d'una ciutat tinguessin garantida l'oferta alimentària, evitant, així, possibles revoltes o «rebel·lions de l'estómac», moltes de les quals s'esdevenien a conseqüència de la insatisfacció i el malestar provocats per la fam (5).

Tallant de la carn.

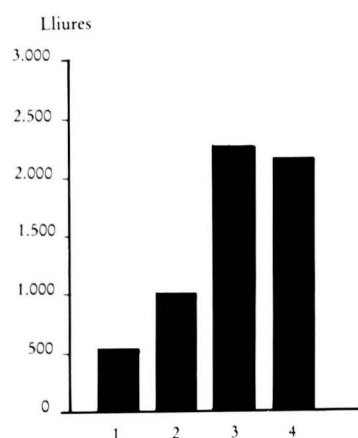
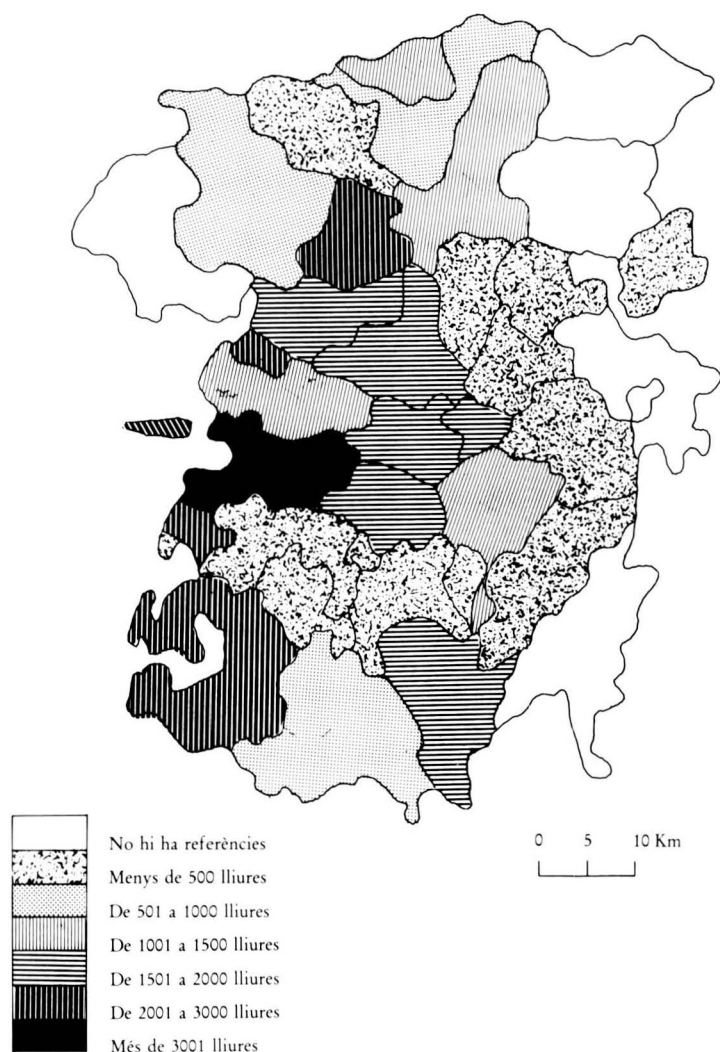
M. ESCOBET

Romanes.

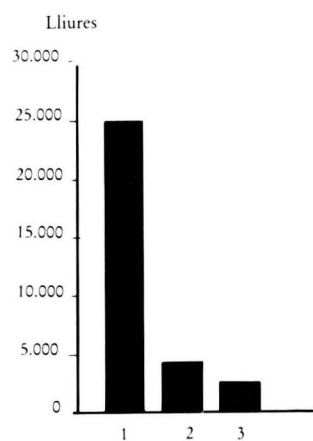
M. ESCOBET

Mapa: Zones de proveïment de caps de bestiar (1712-1722)
Com a index, s'ha pres el valor de les compres, en lliures.

1. Bages
2. Cerdanya
3. Solsonès
4. De procedència no identificada.

Gràfic sobre el valor, expressat en lliures, de les compres efectuades entre 1712 i 1722 a d'altres comarques o indrets no identificats.

1. Berguedà
2. Resta de comarques
3. De procedència no identificada.

Gràfic comparatiu sobre el valor, en lliures, de les compres realitzades entre 1712 i 1722.

Respecte al sistema de proveïment, cal diferenciar dues formes: que l'en-carregat de dur a terme el servei sigui l'ajuntament mateix, o bé que aquest arrendi el servei a un particular (6).

En el cas de Berga, trobem que hi ha documents on es parla dels dos sistemes; així, hi ha registres que assenyalen que entre 1702 i 1714, els proveïments a Berga i a Guardiola, que llavors depenia de Berga, eren realitzats per arrendadors particulars. Cal notar, però, que les dates esmentades coincideixen amb les de la guerra. En el període que ens ocupa, i si n'exceptuem els dos primers anys, és la batalla qui es fa càrrec d'aquesta tasca, bé sigui per la manca d'un arrendatari que vulgui dur a terme el servei, bé per les circumstàncies del moment, que obliguen l'ajuntament a fer-se responsable dels proveïments (7).

Dins les feines de les «botigues de carn», trobem diferents oficis: uns més manuals, com els tallants, els escorxadors entre d'altres, realitzats per persones pertanyents a estrats socials inferiors; mentre que les tasques administratives (el receptor que recollia el bestiar comprat; el llibreter, que duia els registres de compres i vendes; el pesador, que pesava els caps de bestiar sacrificats; i el comprador, que era el que anava a fer les compres i a fer els tractes) eren dutes a terme per oficials, elegits pels consellers o regidors de l'ajuntament. Normalment, els oficials eren gent benestant i lletrada, que pertanyia als sectors socials mitjans i alts i que mantenia relacions amb les élites locals, bé per parentesc, bé per la seva posició dins la societat. D'aquí que, molts d'ells, fossin o esdevinguessin regidors.

El funcionament del servei era el següent: primer, s'efectuava la compra dels caps de bestiar a ramaders de diferents llocs, que abastaven des de pobles de la pròpia comarca fins a contrades veïnes (el Solsonès, la Cerdanya i el Bages), tal i com es pot observar en els mapes i gràfics adjunts (8). La compra s'establia en un contracte, en el qual s'especificava: la data de la compra, el nombre i el preu del bestiar, el nom del proveïdor, el seu lloc d'origen i la feina que feia. També, mitjançant un contracte, s'arrendaven pastures situades en indrets propers a Berga, com, p. e., el mas d'en Bosch, Espinalbet i els rasos de Peguera, entre d'altres; això es feia per tal d'alimentar els ramats un cop arribats a la vila i abans de ser portats a l'escorxador.

La plaça de les Fonts de Berga, a començaments del s. XX.

LUIGI

El bestiar comprat era compost, preferentment, de moltons, ovelles i anyells, algun cop s'esmenta en els documents la compra de cabres i, també, d'algun gos per menar el ramat.

Segons els registres consultats, es veu que el nombre de moltons sacrificats es manté més o menys estable durant tot l'any, mentre que, com és obvi, el número d'ovelles i anyells escorxats pateix diferents alts i baixos segons l'època de l'any.

També s'hauria de remarcar que el flux de sacrificis no sempre era el mateix; així, durant la Quaresma gairebé no es matava, mentre que després d'aquest període s'incrementava, altra vegada, el número de caps de bestiar escorxats.

L'abastiment no solament cobria la població civil i eclesiàstica de la vila, sinó que també es proveïa les guarnicions que hi havia destacades, les quals tenien preferència per davant de la població civil (9). El servei, també, afectava a Guardiola, que depenia administrativament del comú de Berga.

Cal remarcar, com a balanç d'aquesta

breu anàlisi, que aquest treball ens ha permès constatar, des d'una perspectiva diferent, com la societat berguedana de les primeries del s. XVIII es movia en els paràmetres de l'Antic Règim, fet que confirmen diferents observacions: els càrrecs de més responsabilitat en el servei de proveïment de carn són ocupats per gent influent de la ciutat; la gran influència que tenen en la societat les tradicions religioses (com es constata pel fet que durant la Quaresma es redueix el consum de carn) o, fins i tot, pel fet que tots els registres que hem treballat no s'inicien amb l'1 de gener, com seria habitual, sinó amb la Pasqua.

NOTES

1. Ens referim a la tesina de MORA G. i PASCUAL, R.M.: *L'administració de la carn a la Barcelona del segle XVIII*, 2 vols., Bellaterra, 1974. (Es troba a la Biblioteca de Lletres de la U.A.B.)
Sobre la mateixa tesina hi ha un recull, elaborat per les mateixes autores: «Notes sobre els gremis de tallants o carnisers a la Barcelona del segle XVIII», dins les

I Comunicacions de les Primeres Jornades de Joves Historiadors Catalans. Barcelona, 1984.

2. VILARDAGA CAÑELLAS, J.: *Historia de Berga y breves noticias de su comarca*, Barcelona, Ed. J. Vilardaga, 1890, p. 277-285.
3. PEDRALS, X.: *El Berguedà a través del temps*, Berga, Centre d'Estudis del Berguedà, 1990, p. 57.
4. *Ibidem*, p. 58-63.
5. THOMPSON, E.P.: *Tradición, revuelta y consciencia de clase*, Barcelona, Ed. Crítica, 1984 (2.ª ed.), p. 62-66.
6. MORA, G. i PASCUAL, M.R.: *op. cit.*, p. 88.
7. *Ibidem*, p. 88.
8. Les fonts consultades per elaborar aquests gràfics i mapa («Carnicería, año 1714 a 1726, núm. 25, debería ser 2» i «Carnicería, años 1712 i 1731, núm. 3») es troben a l'Arxiu d'Història Municipal de Berga, secció «Proveïments», 3.1.0.9.
9. MORA, G. i PASCUAL, M.R.: *op. cit.*, p. 90.

Jaume Serra i Crous
Núria Viladés i Torradas
Llicenciats en Història.